

Sammen styrker
vi fagligheden:
**Forbløffende
praksisser**

Indhold

Forord.....	3
Hvad er Forbløffende praksisser?.....	4
Sådan gør man.....	4
Vigtigt at vide, når man gennemfører Forbløffende praksisser.....	5
Spørgsmål og svar om Forbløffende praksisser.....	6
Videre læsning.....	7
Observationsskema Forbløffende praksis.....	8
Forslag til punkter på et personalemøde efter en Forbløffende praksis.....	9

Sammen styrker vi fagligheden: Forbløffende praksisser
© 2018 Nationalt Videncenter for Læsning

Af: Henriette Romme Lund, faglig konsulent ved Nationalt Videncenter for Læsning, og Kristiane Hauer, ph.d.-stipendiat ved Københavns Universitet og Københavns Professionshøjskole.

Citat med kildeangivelse er tilladt

Publikationen findes i elektronisk form på:
www.videnomlaesning.dk

Forord

Vi kan lære meget af hinanden – hvis vi får tid, rum og mulighed for at gøre det. Denne udgivelse introducerer til Forbløffende praksisser. En etnografisk inspireret metode, der kort fortalt handler om at tage på observation i andres praksis, lade sig overraske over, at noget her var anderledes, end man forventede samt efterfølgende at reflektere over det oplevede og anvende det til at udvikle egen praksis.

Centeret har brugt Forbløffende praksisser som metode i flere projekter og anbefaler den til lærere, pædagoger og andre fagprofessionelle som en måde, hvorpå man kan få inspiration til at udvikle egen praksis. Derfor introducerer vi her – i kort og håndgribelig form – til metoden.

God læse- og arbejdslyst

På stuerne i det børnehus, vi besøgte, lagde vi mærke til nogle meget fine opslag, der markerede børnenes fødselsdage. De var lette at læse for børnene og opsat efter årets gang, så børnene tydeligt kunne se, om de er født om vinteren eller om sommeren. Det er ikke noget, vi har arbejdet med hos os.

Pædagog, deltager i projekt Pædagoger på Sprogvisit og i Forbløffende praksis ved en naboinstitution

Hvad er Forbløffende praksisser?

Forbløffende praksisser er udviklet på baggrund af etnografisk felt-forskningsmetoder. Det er en metode til observation og refleksion, som egner sig særligt godt til kompetenceudviklingsforløb. Gennem besøg i andres praksis spejler man sin egen praksis, og man får et nyt perspektiv på denne samt inspiration og ideer til at forandre og udvikle den.

Når man tager i Forbløffende praksisser, besøger man en anden verden end den verden, man dagligt færdes i, for at få nye erkendelser. Den verden kan både ligge lige rundt om hjørnet og være længere væk. Man kan besøge sine kolleger eller en fagfælle, og man kan besøge en verden, der er helt ukendt for en. Lærere kan observere i andre klasser og klasserum samt på andre skoler, pædagoger kan observere på nabostuen eller i et andet dagtilbud. Eller man kan tage på visit på en helt anden arbejdsplads. Det handler om at komme ud af sine kendte rammer, være nysgerrig og få øje på, hvad andre gør.

Det vigtige er, at man forbløffes under besøget. Man skal lade sig overraske over, at noget i andres praksis var anderledes end, hvad man forventede. Forventninger formes af erfaringer og rutiner, der ofte er så stor en del af hverdagen, at man ikke ser dem. Men når man forbløffes, så er det, fordi forventningen blev brudt. Man tænker: Hov – hvad var det? Og reflekterer: Hvorfor gør de det? Hvordan gjorde de det? Hvad er meningen med det? Hvad kan jeg lære af det?

Vi lagde mærke til, at man ikke havde samling i institutionen, men i stedet brugte tiden på at gå på legepladsen sammen. Det var noget, der virkelig gav stof til eftertanke, for i vores Børnehus vægter vi samlingen meget højt.

Pædagog, deltager i projekt Pædagoger på Sprogvisit og i Forbløffende praksis ved en naboinstitution

Via forbløffelsen får man både øje på, hvordan man selv arbejder og inspiration til, hvordan man, sammen med sine kolleger, kan udvikle egen praksis.

Sådan gør man

Inden besøget

- Formuler formålet med at tage i Forbløffende praksis
- Lav en aftale med den institution og de kolleger/fagfæller, som man skal besøge
- Beslut, hvad der skal være fokus på i observationen. Er det indretning, formidling og samtale, anvendte materialer eller andet, man vil fokusere på?
- Lav et skema til observationerne – eller brug det, som ligger bagest i denne udgivelse
- Skriv det, du forventer at opleve ned, så vil dine forbløffelser – bruddene på det forventede – fremstå tydeligt.

Under besøget

- Udfyld observationsskemaet. Det kan være en god ide at tage fotografier undervejs, da de hjælper hukommelsen siden hen.

Efter besøget

- Læs observationerne igennem og tilføj de kommentarer, spørgsmål og nye tanker, der melder sig
- Fortæl om observationerne og diskuter dem med kollegerne. Eksempelvis på et personalemøde (se forslag til punkter sidst i udgivelsen)

På det bibliotek, vi besøgte, var der små uforstyrrede læsehjørner med letlæsning a la magasiner og tegneserier. Det viser, at det er okay ikke kun at vælge tunge bøger. Lettilgængelige materialer tæller også.

Børnebibliotekar, deltager i projekt Greb til Læselyst og i Forbløffende praksis ved et andet bibliotek

- Find sammen frem til, hvad I finder særligt inspirerende, og som I vil udvikle jeres praksis ud fra.

Vigtigt at vide, når man gennemfører Forbløffende praksisser

- Et forbløffende praksisforløb kræver ressourcer. Eksempelvis vikardækning under besøget, tid til forberedelse og til at diskutere det observerede på et møde samt mulighed for efterfølgende at udvikle egen praksis ved for eksempel at integrere en ændring eller et nyt tiltag i hverdagen.
- Som observatør kommer man som en 'venlig og nysgerrig gæst'. Det er vigtigt at være tydelig omkring dette over for dem, man besøger. Man er ikke kritiker, rådgivnings- eller sparringspartner. Man kommer for selv at blive inspireret og lære nyt, som senere skal transformeres ind i egen praksis.
- Tiltaget, man igangsætter efterfølgende, skal give mening for alle kolleger i egen institution. Der skal være enighed om, hvorfor det igangsættes, og hvad man vil med det. En lille forandring kan rumme store erkendelser og sagtens være nok til, at man begynder at tænke og arbejde på nye måder.
- I Forbløffende praksisser kan man sagtens opleve noget, som man ikke ønsker at omsætte til egen praksis. Men også sådanne forbløffelser vækker inspiration og erkendelser, og måske får man øje på, at det, man selv gør, er særlig godt. Forbløffelsen fører dermed til en bekræftelse af egen praksis.

Jeg blev inspireret, da jeg besøgte et andet bibliotek og så, hvordan de lægger op til læselyst hos de 10-13-årige - uden nødvendigvis at gå amok i underkategorier. Her var skønlitteraturen til børn og unge bare sat op i skønlitteratur, fantasy og genren Young Adult. Det gjorde, at målgruppen ukritisk gik og browsede og lod sig friste af bøgerne og ikke kategorierne.

Børnebibliotekar, deltager i projekt Greb til Læselyst og i Forbløffende praksis ved et andet bibliotek

Spørgsmål og svar om Forbløffende praksisser

Hvornår fungerer Forbløffende Praksisser bedst?

Kvaliteten af en Forbløffende praksis afhænger af, hvor grundig man er med at forberede sig, lave fyldige observationer, reflektere over det set og skabe en samtale med kollegerne. Og kvaliteten af forandringerne hjemme i egen institution afhænger af, hvor villig og interesseret man selv er i at forbedre egen praksis.

Hvem skal tage på besøg?

Det aftales i personalegruppen, hvem der ønsker at tage på besøg. Den besøgende er drivkraft både for besøget og den efterfølgende proces, hvor observationerne diskuteres, og et nyt tiltag igangsættes.

Hvor mange personer kan tage på besøg?

Såvel en som flere personer kan tage på besøg. De kan gøre det sammen, og de kan gøre det hver for sig. Ofte vil de personer, der tager på besøg, opleve noget forskelligt. Det danner et bredere grundlag for den efterfølgende refleksion over egen praksis.

Hvor lang tid tager et besøg?

Man bestemmer selv rammen for besøget, men en grundregel er, at det er godt at være det samme sted et par timer for rigtig at opleve, hvad der sker i rummet.

Hvad sker der efter tiltaget er igangsat?

Det er vigtig, at det oplevede fortolkes og reflekteres blandt kolleger på arbejdspladsen, således at det er kollektive beslutninger, der ligger til grund for de nye tiltag, man sætter i værk. Derfor skal man sammen definere den forandring, der sættes i gang og løbende diskutere, hvordan den virker. Hvilken ny praksis har den afstedkommet? Skal den justeres? Man kan eventuelt tage på nye besøg for at hente ny inspiration.

Det er ikke kun lærerigt at tage ud, men også at have gæster. Her fortæller vi, hvad vi gør, og det skaber refleksion over, hvorfor vi gør, som vi gør i praksis.

Børnebibliotekar, deltager i projekt Greb til Læselyst og i Forbløffende praksis ved et andet bibliotek

Videre læsning

Hasse, C. (2011). *Kulturanalyse i organisationer. Begreber, metoder og forbløffende læreprocesser*. Samfundslitteratur.

Hasse, C., Brok, L. S., Bjerg, H., Kamstrup, A. K., Fossdal, W., & Rosenbæk, P. (2013). *Forbløffende praksisser. Et interventionslaboratorium*. Aarhus Universitetsforlag. <http://projekter.au.dk/fileadmin/projekter/Brobygning/pub1tilhjemmesideEND.pdf>. Udgivet i forbindelse med afslutningskonference 7. maj 2013 på Institut for Uddannelse og Pædagogik, Emdrup, København NV.

Nationalt Videncenter for Læsning (2018). En generation af stærke læsere – greb til læselyst. <http://www.videnomlaesning.dk/projekter/greb-til-laeselyst/>

Nationalt Videncenter for Læsning (2018). Pædagoger på Sprogvisit. <http://www.videnomlaesning.dk/projekter/paedagoger-paa-sprogvisit/>

Staunæs, D., Adriansen, H. K., Dupret, K., Høyrup, S., & Nickelsen, N. C. M. (2014): *Læringslaboratorier og -eksperimenter*. Aarhus Universitetsforlag.

Observationsskema Forbløffende praksisser

Introduktion

Observationsskemaet består af et tredelt dokument, som man skriver i:

1. *Forforståelser*. Skrives, inden man tager på besøg. Beskriv, hvad du forventer at opleve, samt hvorfor du forventer dette.
2. *Observationer*. Beslut inden besøget, hvilke aspekter du skal observere på. Det kan være indretning, dialog eller særligt igangsatte aktiviteter. Skriv dine observationer ned, mens du er på besøg. Du skal skrive registrerende og ikke kommentere på det sette og hørt.
3. *Bearbejdning*. Skrives efter endt observationsforløb. Her formulerer du dine egne tanker, overraskelser og refleksioner over den praksis, du har observeret.

Etiske forhold

Alle navne på personer anonymiseres. Det er en god ide at tage fotografier. De kan være en hjælp til at huske det observerede. Hvis der indgår personer på billederne, skal disse give deres samtykke.

Forforståelser Skriv de tanker, du gør dig, om den institution og den praksis, du skal besøge. Det kan være tanker om: <ul style="list-style-type: none">• Rum og indretning?• Hvem der kommer i institutionen?• Hvad institutionen sætter fokus på?
Skriv her:
Observationer <ul style="list-style-type: none">• Angiv dato og tidspunkt for observationen• Skriv institutionens navn• Skriv observerende og registrerende om de aspekter, du skal observere på.
Skriv her:
Bearbejdning Skriv dine tanker og refleksioner samt dine forbløffelser – bruddene på dine forforståelser og forventninger. Indkreds det, du gerne vil lære af og blive klogere på.
Skriv her:

Observationsskemaet kan hentes i wordformat på www.videnomlaesning.dk

Forslag til punkter på et personalemøde efter en Forbløffende praksis

Efter at have været i Forbløffende praksis, skal man hjem i egen praksis og dele sin viden med kollegerne. Det kan eksempelvis foregå på et personalemøde, et særligt møde eller under andre aftalte rammer.

Dagsordenen kan se ud som følgende:

1. Observationerne fremlægges på 10-15 minutter for kollegerne. Her må man gerne gå i detaljer og give eksempler, så kollegerne kan se situationerne for sig.
2. Besøget og observationerne diskuteres, og I finder sammen frem til et par tiltag, som er relevante at sætte særligt fokus på eller igangsætte i institutionen. Ud fra disse vælges et enkelt tiltag, som der fokuseres på eller konkret igangsættes.
3. I beslutter, hvordan I ønsker at arbejde med tiltaget.
4. I aftaler, hvornår tiltaget skal diskuteres og evalueres. Det kan eksempelvis være på et kommende personalemøde.